

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองเป็นประเด็นปัญหาหนึ่งในระเบียบวาระแห่งชาติ ที่รัฐบาลกำหนดเป็นภาระเร่งด่วน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขสาเหตุสำคัญ เพราะการไม่มีทุนและโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทางหนึ่ง อีกทั้งเพื่อช่วยให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ถือเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และชุมชนด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง โดยรัฐบาลได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 แห่ง “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534” เพื่อดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว จึงได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี “ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544” เพื่อการดำเนินการต่อไป (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี “ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544)

จากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว กองทัพบกจึงได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ประชุมหารือร่วมกัน

และได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการนำร่องกองทุนชุมชนกองทัพบกขึ้น เพื่อรับผิดชอบ
ดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวได้ดำเนินการตามขั้นตอนจนสามารถ
กำหนดชุมชนกองทัพบกทั่วทุกภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 557 ชุมชน ซึ่งนับได้ว่ากองทัพบกเป็น
หน่วยงานแรกที่สามารถจัดตั้งกองทุนชุมชนกองทัพบกตามนโยบายของรัฐบาล
(ข้อมูลกระบวนการจัดตั้ง กองทุนชุมชนกองทัพบก 2547 : 114)

ปัจจุบันกองทัพบกได้จัดตั้งชุมชนที่ถูกต้องและได้รับการรับรองอย่างถูกต้องกฎหมาย
ทั่วทั้งประเทศจำนวน 557 ชุมชน ซึ่งมีสิทธิในการดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถใน
การจัดระบบบริหารจัดการเงินหมุนเวียนกันเองในชุมชนทหาร

สำหรับชุมชนกองทัพบกในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยชุมชนของ 4 หน่วยงาน
หลัก ได้แก่ ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช, ค่ายสมเด็จพระเอกาทศรถ, กองพลพัฒนาที่ 3 และ
ค่ายสฤษดิ์เสนา ทั้ง 4 หน่วยงานหลักมียอดกำลังพลและครอบครัวทั้งสิ้น 9,636 คน ได้มีการ
รวมกลุ่มจัดตั้งกองทุนชุมชนขึ้นตามนโยบายของกองทัพบกจำนวน 28 ชุมชน เริ่มดำเนินการจัดตั้ง
เมื่อปี 2546 และรัฐบาลได้อนุมัติเงินงบประมาณในการดำเนินการเมื่อปี 2547 ไปเรียบร้อยแล้ว ถือ
ว่าได้ดำเนินงานในระยะเริ่มต้น และเป็นการดำเนินงานที่พึงจะเกิดขึ้นในชุมชนทหาร

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ยังขาดการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
มาก่อนผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นควรที่จะทำการศึกษาในเรื่องนี้อย่างเป็นระบบ เพราะการ
ประเมินกระบวนการดำเนินงานเป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ มีการนำ
ปัจจัยมาใช้ที่เหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะ
ก่อให้เกิดผลและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเพียงใดมีอุปสรรคจากการจัดกิจกรรม
ตามโครงการหรือไม่อย่างไร เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้
รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานกองทุนกองทัพบกซึ่งเป็นหน่วยงาน
ทหารของจังหวัดทหารบก

ผู้วิจัยรับราชการทหารในจังหวัดพิษณุโลก เป็นสมาชิกของกองทุน จึงมีความสนใจที่
ทำการประเมินการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษในหน่วยทหาร จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็น
ประโยชน์ต่อการดำเนินงานกองทุนชุมชนกองทัพบก ในหน่วยทหารของจังหวัดทหารบก
พิษณุโลก และของกองทัพบก ที่ได้ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ในการจัดตั้งชุมชน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติปี 2544 อีกทั้งเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของ
ผู้บังคับบัญชาในระดับสูงที่จะได้ข้อมูลทางวิชาการ ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการกองทุนชุมชน
พิเศษต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหารจังหวัด พิษณุโลก

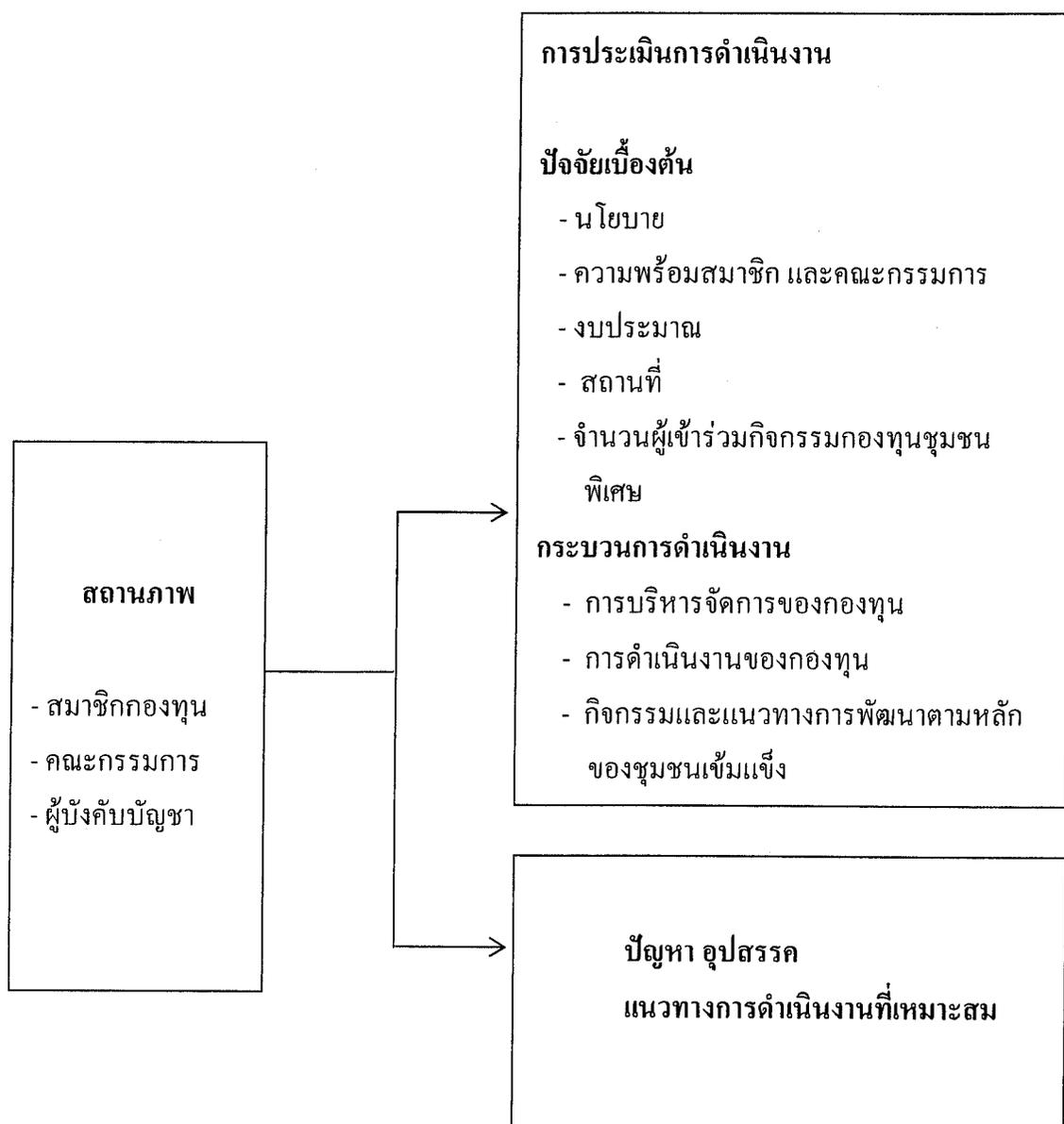
2.2 เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหารจังหวัด พิษณุโลก

2.3 เพื่อศึกษา ปัญหาและ อุปสรรค ในกระบวนการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหารจังหวัดพิษณุโลก

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหารจังหวัดพิษณุโลก

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประเมินการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหาร จังหวัดพิษณุโลก โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหาร จังหวัดพิษณุโลก ช่วงปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2548

4.2 การประเมินครั้งนี้มุ่งเน้นใน 4 ด้านดังนี้

4.2.1 ด้านปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหาร จังหวัดพิษณุโลก ในเรื่อง

- นโยบาย
- ความพร้อมของสมาชิก คณะกรรมการ
- งบประมาณ
- สถานที่
- จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมกองทุนชุมชนพิเศษ

4.2.2 ด้านกระบวนการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหาร จังหวัด พิษณุโลก ในเรื่อง

- การบริหารจัดการ
- การดำเนินงาน
- กิจกรรมและแนวทางการพัฒนาตามหลัก ของชุมชนเข้มแข็ง

4.2.3 ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษในหน่วยทหาร จังหวัดพิษณุโลก ในเรื่อง

- ความพึงพอใจในการดำเนินงาน
- การบริหารจัดการ
- บุคลากร
- การประสานงาน

4.2.4 ด้านแนวทางการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหารต่อไป

ในอนาคต

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 กองทุน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.2 ชุมชนกองทัพบก หมายถึง ชุมชนกองทัพบกที่จัดตั้งขึ้นในหน่วยทหารและได้รับการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบการปกครองท้องถิ่น ตามที่กระทรวงมหาดไทยอนุมัติ

5.3 กองทุนชุมชนพิเศษในหน่วยทหารพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก หมายถึง กองทุนชุมชนกองทัพบกที่จัดตั้งขึ้นในหน่วยทหารจังหวัดพิษณุโลก และได้รับการรับรองตามกฎหมายและระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.4 คณะกรรมการกองทุน หมายถึง คณะกรรมการกองทุนชุมชนที่จัดตั้งขึ้นในหน่วยทหาร ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนชุมชนได้กำหนดขึ้น

5.5 สมาชิก หมายถึง สมาชิกของกองทุนชุมชนพิเศษในหน่วยทหารพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

5.6 การประเมินการดำเนินงาน หมายถึง การประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินงาน กองทุนชุมชนพิเศษในหน่วยทหารจังหวัดพิษณุโลก

5.7 ปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการแต่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ จำนวนประชากร กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.8 กระบวนการดำเนินงาน หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยเข้ามาให้เหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใดๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบผลการดำเนินงาน กองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วยทหาร จังหวัด พิษณุโลก ว่าเป็นเช่นไร มีปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานอย่างไร

6.2 ได้ทราบแนวทางหรือวิธีส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนชุมชนพิเศษ ในหน่วย ทหารตามโครงการกองทุนชุมชนกองทัพบก ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.3 กองทุนชุมชนพิเศษในหน่วยทหารจังหวัดพิษณุโลก สามารถนำข้อมูลไปใช้ ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.4 หน่วยทหารในกองทัพบกแห่งอื่น สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการ วางแผนพัฒนากองทุนชุมชนกองทัพบก เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม